

ep.228 Jan 25 ,2022

บ่วงในรูปภูมิ อรูปภูมิ

กิเลสกาม

บ่วงในกามภูมิ

[๓๒] ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า ดูภิกษุทั้งหลาย เราพ้นแล้วจาก**บ่วงทั้งปวง** ทั้งที่เป็น**ของทิพย์** ทั้งที่เป็น**ของมนุษย์** แม้พวกเธอก็พ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ พวกเธอจงเที่ยวจาริก เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มา เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ พวกเธออย่าได้ไปรวมทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้งอรรถทั้งพยัญชนะครบบริบูรณ์ บริสุทธิ์ สัตว์ทั้งหลาย จำพวกที่มีธูสีคือกิเลสในจกุน้อย มีอยู่ เพราะไม่ได้ฟังธรรมยอมเสื่อม ผู้รู้ทั่วถึงธรรม จักมีดูภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็จักไปยังตำบลอุรุเวลาเสนานิคม เพื่อแสดงธรรม.

จรล ภิกขเว จาริกํ พุทฺชนหิตาย
 พุทฺชนสุखाय โลกานุกมฺปาย
 อุตฺถาหิตาย สุखाय เทวมนุสฺसानํ
 เธอทั้งหลายจงจาริกไป
 เพื่อประโยชน์และความสุข
 แก่คนหมู่มา เพื่ออนุเคราะห์โลก
 เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุข
 แก่ทวยเทพ และมนุษย์ทั้งหลาย

บ่วง

สี เสียง กลิ่น รส โณภูริ์พะ ธัมมารมณเป็นวัตถุกาม
 ตัวบ่วงจริงๆ คือกิเลสกาม
 พระอรหันต์ ละฉันทราคะ คือความกำหนัด ความยินดี
 ความเพลิดเพลิน ละทิฐฐิ มาณะ อวิชชา ในสีเสียงกลิ่น
 รส
 ท่านละบ่วง คือเครื่องผูกทั้งหลายได้หมดแล้ว

คำว่าจาริก ต่อมาใช้
 เป็นคำว่า รุกขมูล
 ต่อมาเป็นคำว่า ธุดงค์

กิจและหน้าที่ของพระสงฆ์ คือนำประโยชน์ ๓ อย่างไปให้หมู่ชน

1. ทิฐฐิธัมมิกัตถประโยชน์
2. สัมปรายิกัตถประโยชน์
3. ปรมัตถประโยชน์

อุรัง ทัตวา = ถวายอก หมายถึงเด็ดดวงใจมอบให้

ปฐมมหานามสูตร

พระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย มหาวรรค [๑๑. โสตาปัตตสังยุต]
๓. สรณานีวรรค ๑. ปฐมมหานามสูตร

๓. สรณานีวรรค

หมวดว่าด้วยเจ้าศากยะพระนามว่าสรณานิ

๑. ปฐมมหานามสูตร

ว่าด้วยเจ้าศากยะพระนามว่ามหานามะ สูตรที่ ๑

[๑๐๑๗] ข้าพเจ้าได้สดับมาอย่างนี้

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ โครธาราม เขตกรุงกบิลพัสดุ์ แคว้นสักกะ ครั้นนั้น เจ้าศากยะพระนามว่ามหานามะเสด็จเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค ถึงที่ประทับ ถวายอภิวาทแล้ว ประทับนั่ง ณ ที่สมควร ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาค ดังนี้ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ กรุงกบิลพัสดุ์นี้มั่งคั่ง อุดมสมบูรณ์ มีประชากรมาก มีถนนคนแคบ หม่อมฉันบัง โกลสีพระผู้มีพระภาคหรือภิกษุทั้งหลายผู้เป็นทั้งเจริญใจ เวลาเย็น เข้าไปยังกรุงกบิลพัสดุ์ พบเห็นช้างบ้าง ม้าบ้าง รถบ้าง เกวียนบ้าง ผู้คนบ้าง ที่พลุกพล่านชวักไขว่ สมัยนั้น หม่อมฉันลึกลับปรารถนาพระผู้มีพระภาค พระธรรม และพระสงฆ์ หม่อมฉันคิดว่า ‘หากเราถึงแก่กรรม ในเวลานี้ คิดของเรา จะเป็นอย่างไร อภิสัมปรายภพจะเป็นอย่างไร’”

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “อย่าทรงกลัวเลย มหาบพิตร อย่าทรงกลัวเลย มหาบพิตร การสวรรคตของพระองค์ไม่เลวทรม กาลกิรียาก็จักไม่เลวทรม มหาบพิตร จิตของผู้ใดผู้หนึ่งที่ได้เจริญด้วยศรัทธา ที่ได้เจริญด้วยศีล ที่ได้เจริญด้วยสุตะ ที่ได้เจริญด้วยจาคะ และที่ได้เจริญด้วยปัญญามาเป็นเวลานาน กายนี้ของผู้นั้นย่อมเป็นรูปร่างที่ประกอบขึ้นจากมหาภูตรูป ๔ เกิดจากมารดาบิดา

เจริญวัยเพราะข้าวสุกและขนมกุมมาล^๑ ไม่เที่ยงแท้ ต้องอบ ต้องนวดเพ้น มีอันแตกกระจัดกระจายไปเป็นธรรมดา กาบ้าง แร้งบ้าง นกตะกรุมบ้าง สุนัขบ้านบ้าง สุนัขจิ้งจอกบ้าง สัตว์หลายชนิดบ้าง ย่อมกัดกินกายนี้ ส่วนจิตของผู้นั้นที่ได้เจริญด้วยศรัทธา ฯลฯ และที่ได้เจริญด้วยปัญญามาเป็นเวลานาน ย่อมสูงขึ้นไปจนถึงบรรลุคุณวิเศษ

@เชิงอรรถ :

^๑ ขนมกุมมาล หมายถึงขนมที่เก็บไว้จนกินไปจะบูด เช่น ขนมดั่ง ขนมครก ขนมถ้วย ขนมตาล เป็นต้น
@พระพุทธรูปเจ้าสิงห์ป่าตองพุทธจริยาภิเษกเจ้าสุภานุวงศ์และสมเด็จพระสังฆราช (พระธรรมปิฎก) : พจนานุกรมพุทธศาสตร์
@ฉบับประมวลศัพท์, ๒๕๓๔, หน้า ๒๐)
(ที่มา: โปรแกรมพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม : ๑๙ หน้า : ๕๒๒)

พระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย มหาวรรค [๑๑. โสตาปัตตสังยุต]
๓. สรณานีวรรค ๒. ทุตติยมหานามสูตร

มหาบพิตร บรูษต่ำลงในหัวง่าลิกแล้วทุมหม้อเนยใสหรือหม้อน้ำมัน ก่อน

กรวดหรือกระเบื้องหม้อนั้นพึงจรมลง ส่วนเนยใสหรือน้ำมัน ในหม้อนั้นพึงลอยขึ้นเหนือหน้า แม้ฉันใด จิตของผู้ใดผู้หนึ่งที่ได้เจริญด้วยศรัทธา ฯลฯ และได้เจริญด้วยปัญญามาเป็นเวลานาน กายนี้ของผู้นั้นย่อมเป็นรูปร่างที่ประกอบขึ้นจากมหาภูตรูป ๔ เกิดจากมารดาบิดา เจริญวัยเพราะข้าวสุกและขนมกุมมาล ไม่เที่ยงแท้ ต้องอบ ต้องนวดเพ้น มีอันแตกกระจัดกระจายไปเป็นธรรมดา กาบ้าง แร้งบ้าง นกตะกรุมบ้าง สุนัขบ้านบ้าง สุนัขจิ้งจอกบ้าง สัตว์หลายชนิดบ้าง ย่อมกัดกินกายนี้ ส่วนจิตของผู้นั้นที่ได้เจริญด้วยศรัทธา ฯลฯ และได้เจริญด้วยปัญญามาเป็นเวลานาน ย่อมสูงขึ้นไปจนถึงบรรลุคุณวิเศษ แต่จิตของพระองค์ที่ได้เจริญด้วยศรัทธา ฯลฯ และได้เจริญด้วยปัญญามาเป็นเวลานานก็ฉันนั้นเหมือนกัน อย่างทรงกลัวเลย มหาบพิตร อย่างทรงกลัวเลย มหาบพิตร การสวรรคตของพระองค์ จักไม่เลวทรม กาลกิรียาก็จักไม่เลวทรม”

ปฐมมหานามสูตรที่ ๑ จบ

พระโสดาบัน ต้องมีศรัทธา มีศีล มีสุตะ จาคะ (สูตรดาวอริยสาวโก)

มีข้อมูลเรื่องอริยสังขาร รู้ทุกข์ ละสมุทัย ประจักษ์แจ้งนิโรธ ประชุมอริยมรรค

จาคะ --พระโสดาบันสละ ลักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา ลีลพัทพปราคมาสา อิสสา มัจฉริยะะ กุกกุจะ โทสะเบาบางแล้ว

ที่พระพุทธเจ้ากล่าวแบบนี้เพราะพระมหานามะ ท่านบรรลุเป็นพระโสดาบันแล้ว

ศรัทธา

1. ปสาทศรัทธา

ความเลื่อมใสไม่หวั่นไหวในพระพุทธเจ้า
เป็นศรัทธาที่เกิดร่วมกับปัญญาที่เห็นคุณของพระพุทธเจ้าชัด

2. โสกะปณศรัทธา

ศรัทธาที่แล่นไป สู่ ศิล สมาธิ ปัญญา แล่นเข้าหาพระรัตนตรัย
ออกจากกามคุณ

3 อจลศรัทธา

ศรัทธาที่ไม่หวั่นไหว เป็นศรัทธาที่เกิดร่วมกับปัญญาญาณ
ที่ประชุมในโสดาปัตติมรรคได้แล้ว

พระโสดาบัน

ราคะ โทสะ โมหะ ที่จะนำลงสู่อบายภูมิของพระโสดาบัน
ขาดลงแล้ว

ละสักกายทิฏฐิ
วิจิกิจฉา
สีลัพพตปรามาส

ปุถุชนหากไปยินดีพอใจในสิ่งต้อง
ระวัง

อกุศลชวณะ

ผลก้าววิวิญญูติ พุดด้วย โลกพ เป็นวจีทุจริต

สามารถพุด โทหก คำหยาบ ส่อเสียดได้เลย
เพราะฐานของอนุสัยยังมีอยู่ ไม่ถูกตัดขาด

ปล่อยใจเพลินไปสักพักจะคุมไม่อยู่ เพราะเรา
มีเชื่อของกิเลส เมื่อได้เหตุปัจจัยก็จะฟูขึ้นมา

กายทุจริต

วจีทุจริต

มโนทุจริต

ครบอกุศลกรรมบท

ทุติยมหานามสูตร

๒. ทุติยมหานามสูตร

ว่าด้วยเจ้าศากยะพระนามว่ามหานามะ สูตรที่ ๒

[๑๐๑๔] ข้าพเจ้าได้สดับมาอย่างนี้

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ นิโครธาราม เขตกรุงกบิลพัสดุ์ แคว้นสักกะ ครั้นนั้น เจ้าศากยะพระนามว่ามหานามะเสด็จเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค ถึงที่ประทับ ถวายอภิวาทแล้ว ประทับนั่ง ณ ที่สมควร ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาค ดังนี้ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ กรุงกบิลพัสดุ์นี้ มั่งคั่ง อุดมสมบูรณ์ มีประชากรมาก มีถนนคั่นแคบ หม่อมฉันนั่ง ไกลพระผู้มีพระภาคหรือกิกุทั้งหลายผู้เป็นที่เจริญใจ เวลาเย็น เข้าไปยังกรุงกบิลพัสดุ์ พบเห็นช้างบ้าง ม้าบ้าง รถบ้าง เกวียนบ้าง ผู้คนบ้าง ที่พลุกพล่านขวักไขว่ สมัยนั้น หม่อมฉันลืมนสติปรารถนาพระผู้มีพระภาค พระธรรม และพระสงฆ์ หม่อมฉันคิดว่า ‘หากเราพึงถึงแก่กรรมในเวลานี้ คติของเราจะเป็นอย่างไร อภิสัมปรายภพจะเป็นอย่างไร’”

(ที่มา : โปรแกรมพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม : ๑๙ หน้า : ๕๒๓)

พระสูตรต้นปิฎก สังยุตตนิกาย มหาวรรค [๑๑. โสตาปัตติสังยุต]
๓. สรณานิวรรค ๓. โคธสักกสูตร

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “อย่าทรงกลัวเลย มหาบพิตร อย่าทรงกลัวเลย มหาบพิตร การสวรรคตของพระองค์จักไม่เลวทราม กาลกิริยาก็จักไม่เลวทราม มหาบพิตร อริยสาวกผู้ประกอบด้วยธรรม ๔ ประการย่อมโน้มไปสู่निพพาน โนม้ไปสู่นิพพาน โอนไปสู่นิพพาน

ธรรม ๔ ประการ อะไรบ้าง

คือ อริยสาวกในธรรมวินัยนี้

๑. **ประกอบด้วยความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหวในพระพุทธเจ้า**ว่า

‘แม้เพราะเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น ฯลฯ เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เป็นพระพุทธเจ้า เป็นพระผู้มีพระภาค’

๒. **ประกอบด้วยความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหวในพระธรรม** ฯลฯ

๓. **ประกอบด้วยความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหวในพระสงฆ์** ฯลฯ

๔. **ประกอบด้วยศีลที่พระอริยะชอบใจ ไม่ขาด** ฯลฯ เป็นไปเพื่อสมาธิ

มหาบพิตร เปรียบเหมือนต้นไม้นี้โน้มไปทางทิศปรมาจีน โนม้ไปทางทิศปรมาจีน โอนไปทางทิศปรมาจีน ต้นไม้นั้นเมื่อถูกตัด โคนจะล้มไปทางไหน”

“จะล้มไปทางที่ต้นไม้น้อมไป โนม้ไป โอนไป พระพุทธเจ้าข้า”

“มหาบพิตร อุปมานี้ฉันใด อุปไมยก็ฉันนั้นเหมือนกัน อริยสาวกผู้ประกอบด้วยธรรม ๔ ประการนี้ย่อมโน้มไปสู่นิพพาน โนม้ไปสู่นิพพาน โอนไปสู่นิพพาน”

ทุติยมหานามสูตรที่ ๒ จบ

ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร กับ สติปัฏฐาน

โดยอรอดแล้วไม่ต่างกันเลย กล่าวแบบขยาย
กับกล่าวแบบมีส่วนเหลือ

กามสุขานุกาลิโยค

อภิขณา

อตฺตกิลมถานุโยค

โทมนัส

สัมมาทิฏฐิ

มีความเพียร มีสติ สัมปชัญญะ

สัมมาสังกัปปะ

สัมมาวาจา

ผู้ศึกษาและปฏิบัติ ฟังเห็นได้ด้วยตนเอง

สัมมากัมมันตะ

ผู้ที่สามารถทำกุศลศีล ให้เกิดขึ้นได้จริง

สัมมาอาชีวะ

ความเชื่อมั่น ในศีลก็จะเกิดขึ้นมาก

สัมมาวายามะ

กลุ่มสมาธิศึกษา ตั้งแต่ ชนิกสมาธิ อุปจาระ และอัปปนา

สัมมาสติ

ถ้าทำให้เกิดขึ้นได้ ตัวศรัทธาจะเกิดขึ้นได้มากกว่าผู้ที่ไม่ได้

สัมมาสมาธิ

สัมผัสสมาธิเลย

ดังนั้นคนเราจึงแตกต่างกัน ขึ้นกับว่าสามารถเข้าถึง

ได้ระดับไหน ระดับสุดตะ ระดับคิดวิเคราะห์เหตุผล หรือ

ระดับปัญญา

พระธรรม เป็นธรรม

ที่พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสไว้ดีแล้ว